

Metafyzika α

[993β 23] Cílem (τέλος) teoretického zkoumání je pravda, cílem praktického čin, [praktická zkoumání] se totiž soustředí na vztahy [mezi příčinami], nikoliv na příčiny samy o sobě; zabývají stávajícími souvislostmi mezi nimi. **My ovšem nemůžeme znát to, co je pravdivé, aniž bychom znali jeho příčinu. Musíme znát právě to, od čeho je vše ostatní odvozeno [jako ze své příčiny]** (tak jako je oheň nejteplejší a je příčinou tepla všech ostatních věcí), to je totiž nejopravdovější a je příčinou pravdivosti ostatních věcí. Právě kvůli tomu jsou věčné příčiny nejopravdovější (nejsou jen pravdivé, neboť ony jsou příčinou existence ostatních věcí, nikoliv naopak), a tak se jednotlivé věci totožně vztahují k pravdivosti i k existenci.

[994α] Je ovšem zřejmé, že existuje nějaký počátek, že tedy příčiny daných věcí nemohou být neomezené ať už z hlediska posloupnosti či pojmového určení. Stejně tak není možné, aby se neomezeně postupovalo z hlediska látky (aby se například tvrdilo, že maso pochází ze země, země ze vzduchu, vzduch z látky a tento řetězec se nezastavil), ani z hlediska počátku pohybu (že se člověk hýbe na základě vzduchu, vzduch působením slunce a slunce působením sváru, který nemá počátek), do nekonečna nelze postupovat ani z hlediska účelu (že se například člověk prochází, aby byl zdrav, chce být zdrav, aby byl blažený, blažený chce být pro něco dalšího a tak se účel nezastaví), právě tak ani z hlediska esence.

[994β 9] Účelem a cílem je pak to, „pro co“ a „za jakým účelem“ se konají jiné věci a tento účel je krajní, neplyne do nekonečna, pokud by totiž nebyl konečný, nebyl by to účel. Ti, kdo takové nekonečno předpokládají, nevědomky zbavují dobro jeho povahy. Nikdo by přece nijak nejednal, kdyby nehodlal dospět ke konci, přinejmenším by takové jednání bylo nerozumné. Kdo je rozumný a jedná kvůli něčemu, vždy nachází hranici právě v tomto, neboť tou hranicí je účel.

Ani esenci by ovšem nebylo možné vymezit neustále narůstajícím množstvím výrazů. To, co něčemu předchází, v sobě vždy zahrnuje to, co následuje, ale následující v sobě nezahrnuje předcházející; pokud by tedy nebylo nic prvního, nebylo by také nic, k čemu by se [první] takto vztahovalo [jako ke svému důsledku]. Ti, kdo takto hovoří o nekonečnosti, znemožňují tím i vědění, neboť, když nelze dospět k ničemu neměnnému, nelze nic vědět. Stejně tak není možné nic poznávat, jak by totiž něco, co je bez konce umožňovalo myšlení? Není tomu tak jako u přímky, kterou lze dělit, aniž bychom se zastavili; něco promyslet vyžaduje v dělení ustát (ani ten, kdo nekonečně dělí přímku, nespočítá úsečky). K tomu, co se pohybuje, je ovšem nutné vždy počítat látku. Nic neomezeného také nemůže existovat, pokud by totiž existovalo, právě tím by se neomezené omezilo. Kdyby bylo také různých druhů příčin neomezené množství, nebylo by

možné poznání. Neboť teprve, když chápeme její příčinu, domníváme se, že jsme věc poznali a v omezeném čase není možné projít příčiny, které stále přibývají.

Otázky:

1. Na základě čeho je možné nabýt vědění?
2. Jaká je souvislost příčiny a pravdivosti (případně opravdovosti)? Tj. V jakém smyslu se věci totožně vztahují k pravdě a existenci?
3. Z jakého důvodu nemůže účel postupovat do nekonečna? Proč to odporuje samotnému konceptu účelu?
4. Proč v podstatě nemůže nic neomezeného existovat?
5. Pokuste se vysvětlit vztah mezi věděním a neomezeností.